

B U I T E N DE LIJNEN

NET

ZOALS KINDEREN HOUDT RASA
ERVAN BUITEN DE LIJNEN TE KLEUREN.
EIGENZINNIG EN KUNSTZINNIG, AL TIEN JAAR LANG.

KUNST VANDAAG VOOR KINDEREN VAN NU. EEN DUIDELIJKE LIJN,
UITGEZET VAN BIJ DE START. EEN LIJN MET VELE BOEIENDE
ZIJSPRONGEN EN VERTAKKINGEN. EEN WAAIER AAN ERVARINGEN EN
INDRUKKEN, VOLDOENDE STOF TOT NUANCERING. WE WILLEN MAAR AL TE
GRAAG ONZE GEDACHTEN MET JULLIE DELEN, DAAROM DIT BOEKJE.

JOSSE DE PAUW ZET DE TOON MET EEN GEVOELIGE INKIJK IN DE
ONGEDWONGEN KINDERWERELD. BART DE BAERE VERVOLGT MET EEN
RAKE TEKST OVER RASA'S PLAATS BINNEN HET CULTURELE VELD.
DAARNA OPENEN WE RAMEN EN DEUREN, OM JE MEE TE
NEMEN DOORHEEN DE VELE KAMERS VAN HET
RASA-HUIS. VERGEET VOORAL NIET
NIEUWSGIERIG TE ZIJN.

Ze kleurt buiten de lijnen. Ik hoop dat ze later met dezelfde baldadigheid het leven te lijf gaat. Als ze me vraagt haar te helpen, heb ik een probleem. Ik kan het niet meer. Het is duwen en trekken. Ik kan niet meer moeiteloos buiten de lijnen kleuren. Ik probeer het wel, want ik vind mijn eigen gepriegel er zo laffig uitzien naast die forse uithalen van haar, maar het resultaat is krampachtig, mist onbezonnenheid. Het, in een schijf berkenhout gekerfde, Bezint Eer Gij Begint, dat zovele Vlaamse schouwen siert, heeft waarschijnlijk al veel onheil verkomen in de bouwsector, maar in de kunsten, meneer, is onbezonnenheid een deel van het talent. Ze spreekt mij bestraffend toe: ik moet wél in de goeie 'richting' kleuren. Dat is het woordje van de week. De trap naar boven is bijvoorbeeld de 'richting' om te gaan slapen. De keukendeur is de 'richting' van de koelkast en dus de 'richting' van de Ice Tea, haar allereerste verslaving. 'Papa, gaan we nu in de richting van de luchtavond?' vraagt ze als we haar moeder gaan ophalen in Zaventem. De enige juiste 'richting' is diagonaal begrijp ik. Niet van boven naar onder of van links naar rechts, want dat is niet mooi. De netjes-binnen-de-lijntjes gekleurde voorbeelden vindt ze een beetje ziek. 'Waarom?' vraag ik. 'Ze bewegen niet,' zegt ze, 'ze gaan dood.' En toegegeven, er is een groot verschil. Waar zij met haar kleurendoos is langs geweest, spat het leven van de bladzijden. Ze zingt en kwebbelt aan één stuk door tijdens het werk, maar als we aan een slapende Donald Duck willen beginnen, fluistert ze: 'Ssst...! Voorzichtig kleuren, anders wordt hij wakker.' Onbezonnenheid en inlevingsvermogen. Een mens verliest onderweg zijn grootste kwaliteiten.

Josse De Pauw, *Werk*, Houtekiet, 2000

EEN BLIK OP RASA

RASA SMAAKT NAAR MEER

Als een toverbal, veellagig, slechts met mondjesmaat verborgen kleuren en smaken vrijgevend, opent RASA een ongekende wereld van prikkels en indrukken, verrassingen en verwondering, ontdekken en traag genieten.

RASA wil als smaakmaker kinderen de kans geven van hedendaagse kunst te proeven met projecten die zintuigen strelen en smaakpapillen prikkelen voor meer trek in kunst.

RASA, een woord uit het Sanskriet. Een stemming die wordt ervaren door het contact met kunst, een a'ha-erlebnis die appelleert aan alle zintuigen.

AL TIEN JAAR LANG

Een huis op pootjes, voortkomend uit een droom. In 1992 is RASA ontstaan uit het samenbrengen van een aantal bezielde kunstenaars en kunsteducatoren met als doel kinderen hedendaagse beeldende kunst actief te laten beleven. Omdat we van kinderen houden, omdat we van kunst houden.

In aangenaam vormgegeven producties bieden we kinderen van 4 tot 12 de kans te genieten van originele, kwaliteitsvolle hedendaagse beeldende kunst. Elk project is een proces waarin zij stapsgewijs kunst leren smaken en beleven. Tijdens het kijken staat het plezier en de aandacht voor vormelijke, zintuiglijke en inhoudelijke aspecten van het kunstwerk centraal. Actieve werkvormen en reflectie ondersteunen en verrijken het ervaringsproces.

WAAR WE VOOR STAAN

Doelstellingen

RASA wil kinderen leren omgaan met beeldende kunst omdat deze integrerend deel uitmaakt van onze wereld en ons toelaat de werkelijkheid anders te benaderen. Kunst reikt een nieuwe manier van denken aan die eerder associatief en emotioneel is dan cognitief en rechtlijnig. Kunst doet genieten en laat ons al kijkend en voelend rijk worden.

RASA maakt hedendaagse beeldende kunst toegankelijk voor kinderen vanuit de overtuiging dat deze te weinig kansen krijgen om volwaardig aan het culturele leven te participeren. Door kinderen vertrouwd te maken met originele kunst en hen kijk-vaardigheden aan te reiken, streven we naar het verbreden en verdiepen van de cultuurparticipatie.

Om zoveel mogelijk kinderen van kunst te laten genieten gaat RASA op stap met reizende projecten. Een netwerk dat zich uitstrekt over de culturele sector, de onderwijswereld en het jeugdwerk, helpt om een veelheid aan kinderen ongeacht milieu, kleur of nationaliteit, te bereiken.

RASA investeert in kwaliteitsvolle projecten voor kinderen, omkaderd door vernieuwende kunsteducatieve werkvormen die het kijkproces stimuleren en verdiepen.

RASA is ook een kunstenaarsgericht initiatief dat fungeert als artistiek productie- en creatieplatform en zo uitnodigt tot uitwisseling en kruisbestuiving. Door het delen van ervaringen met kunstenaars, pedagogen, leerkrachten, studenten en andere creatieve geesten, levert RASA een bijdrage aan de ontwikkeling en de verdere professionalisering van de kunsteducatie voor kinderen.

RASA houdt deuren en ramen open. We werken aan cultuurbemiddeling samen met andere partners op lokaal, regionaal en internationaal niveau.

RASA'S ARTISTIEKE VISIE

KUNSTHART

RASA heeft niet alleen een hart voor kinderen, maar ook een hart voor kunst en kunstenaars. Kunst vormt het hart van ieder RASA-project.

KUNST

Ze laat zich niet makkelijk definiëren. Ongrijpbaar als geuren.

Verwarren doet ze. Het raadsel vergroten. Gebrek aan eenduidigheid is haar sterkte.

Beroeren doet ze. Zintuigen en emoties aanspreken. Raken wat gevoelig ligt.

Afdwingen doet ze. Bewondering, voor de vrijmoedigheid waarmee ze in vraag stelt, waarmee ze provokeert en ontkracht. Bewondering, voor de nuancering die ze aanbrengt, de vormen die ze hanteert.

BUITENBEEN

RASA en kunst

RASA kiest bewust voor hedendaagse beeldende kunst. Omdat ze de kunst van het nu is. Omdat ze reflecteert over de wereld van vandaag.

We maken telkens een kleine, betekenisvolle selectie van authentieke kunstwerken. Ze worden geselecteerd op basis van kwaliteit en raakpunten met het thema van elk project. Etnische of oude kunst (meestal onder de vorm van reproducties) worden betrokken daar waar verhelderende en interessante linken kunnen worden gelegd.

Het specifieke aan RASA-tentoonstellingen is dat ze niet gebonden zijn aan één huis of plek, maar dat ze het land rondtrekken. Op reis gaan met hedendaagse kunst is haalbare kaart vandaag in Vlaanderen door een uitgebreid netwerk aan culturele centra. Oude kunst stelt te veel eisen waaraan wij en de centra meestal niet kunnen voldoen.

Het op reis gaan met originele kunst vraagt natuurlijk een continue zorg. Een zorgende hand die de werken kent en weet welke hun behoeften en kwetsbaarheden zijn. Die weet hoe ze het liefst getransporteerd en gepresenteerd worden.

De wijze waarop de kunstwerken staan opgesteld, gebeurt in overleg met de kunstenaar. We proberen steeds rekening te houden met de eigenheid van elk werk en de ruimte die het vraagt. En met de kinderen die komen kijken.

Kunstwerken binnen RASA-producties staan nooit alleen. Ze worden ingebed in een educatief concept dat zo goed mogelijk aan de kunstwerken tegemoet wil komen.

DE KUNSTENAAR

Buitenstaander en participant. Tegelijk aanwezig en afwezig. Het kunstwerk vrijgevend, maar toch nog betrokken, medespeler.

Kunstenaars kiezen paden naast de gangbare. Zijn voortdurend uit op ontdekkingen, variatie, verdieping, verfijning. Verbeelden het onzegbare. Houden een spiegel voor.

Kunst maken vraagt denktijd. Kunst reikt stof tot nadenken aan.

SAMENSPEL

RASA en kunstenaars

Waarom zouden kunstenaars - toch de stoute kinderen van de maatschappij - niet bereid zijn 'slechts' voor kinderen te exposeren? Jarenlange ervaring leert ons dat zij wel degelijk openstaan voor onze vraag. RASA geeft gevestigde kunstenaars en jong aankomend talent de kans om hun werk te tonen aan een geïnteresseerd publiek van kinderen en volwassenen. Bevriende kunstenaars, maar ook internationale namen, kunstenaars uit verschillende disciplines participeren aan de projecten.

RASA wil de creatie van kunst stimuleren door in haar projecten speciaal gecreëerde kunstwerken op te nemen.

RASA-projecten worden rijker door de ideeën die de kunstenaars aanbrengen. We bieden hen de kans actief mee te denken over een thema en betrekken hen in het totstandkomingsproces van het project. Kunstenaars kiezen zelf of ze willen onderduiken in dit wederzijds bevruchtend inspiratiebad.

KINDEREN EN KUNST

WAT IS KUNST?

Kinderen over kunst

Het voelt zoals het leeft (Dennis)

Voor mij is alles een beetje kunst (Sophie)

Kunst is iets dat je mooi vindt (Stijn)

Kunst is voor iedereen (Pieterjan)

Kunst is belangrijk (Kevin)

Kunst, daar kunt ge altijd naar blijven kijken (Benjamin)

Iets wat niet mooi is, kan ook kunst zijn (Jenthe)

Kunst is allemaal rare dingen (Blerina)

Kunst is onbegrijpelijk (Lore)

KUNST IS ONBETAALBAAR

De waarde van kunst

Kunst is iets wat anderen kracht geeft en voor iemand iets waard is, een waarde heeft (Jakob)

Kunst is het mooiste wat je kunt hebben (Shana)

Als er geen kunst in de wereld zou zijn, dan zou het zo heel gewoon zijn en daar zouden niet veel dingen speciaal zijn (Jenthe)

Kunst is alles wat voor iemand van waarde is, dat door iemand anders gemaakt is (Aaron)

Als je een tekort hebt aan kunst ga je het leven saai vinden. Omdat je nooit iets ziet dat met liefde is gemaakt (Wies)

KUNST IS IETS EN DAN TOCH MAAR WEER NIET

Kunst nuchter bekeken

Kunst is mooi (sommige) en ook handig om de overgebleven ruimte in je huis op te vullen! (Leander)

Kunst is kunst (soms niet) (Jutter)

Kunst is wat in een museum staat (Tijl)

Kunst is wat de kunstenaar mooi vindt (Amber)

Kunst is iets dat niemand kan nadoen (Delphine)

VAN KUNST MOET JE HOUDEN

De verschillende appreciatieniveaus van kunst

Als je kunst bekijkt vind je het soms lelijk, bekijk je het op een andere manier is het prachtig (Lisa)

Kunst kan vanalles zijn, maar modern vind ik niet zo mooi (Laura)

Kunst is een beetje saai (Michael)

Alle kunstwerken zijn anders, dat vind ik leuk aan kunst (Emmy)

Kunst is bijzonder voor sommigen, maar voor mij niet, je moet er interesse voor hebben (Joeri)

Kunst is mooi, soms lelijk, iedereen zijn smaak! (Yannick)

BIOGRAFIE

1. HET PRILLE BEGIN

Najaar 1992, drie hoog op een bureel uitkijkend over de bomen, zat een dame met een droom. Dit was het prille begin, een begin dat al snel een aantal bezielde vrienden samenbracht rond de gedeelde interesse voor kinderen en kunst. Voorafgaande ervaringen van Gerd Dierckx in de museumwereld en de experimenten met KLEURIG en LIJN - kindertentoonstellingen op circuit - vormden de basis voor een sprong in het diepe : met een eigen organisatie hedendaagse beeldende kunst toegankelijk maken voor kinderen. Een uniek concept van reizende tentoonstellingen met originele kunstwerken die tot in de verste uithoeken het land doorkruisen. FEVECC en de culturele centra ontvingen RASA met open armen. Voor het beleid echter bleef RASA lange tijd vogelvrij.

2. GEZICHT IN ZICHT - 9 TOT 12 JAAR (1993 - 1994)

Gezichten kan je lezen, het menselijk gelaat is een onuitputtelijk thema in de beeldende kunst. Gezicht in Zicht bracht hedendaagse kunst samen met ethnische maskers. Tussen deze werken van totaal verschillende oorsprong kan je boeiende vormelijke en symbolische gelijkenissen ontdekken. Geert De Kockere schreef gedichten bij werk van Fred Bervoets, Oscar Kokoschka, Marie-Jo Lafontaine, Liliane Vertessen, Nadine Tasseel e.a. De maskers kwamen uit Bali (Barong), Nieuw-Ierland (Tatanua), Biafra (Ibo), Papua Nieuw Guinea (Boikin) en Nigeria (Idoma).

3. DE SPEELVOGEL IN HET HUIS VAN DE ACHT DOOSJES - 6 tot 12 jaar (1994 - 1996)

Een selectie van kunstwerken in Le Musée du Petit Format (FEVECC) vormde het uitgangspunt voor dit spel. Acht houten doosjes met opdrachten zetten de kinderen aan om dit reizende museum te verkennen, onder de vleugels van de speelvogel.

16. TIJDSTAPPEN - VOOR 9 TOT 12 JAAR (1999 - 2001)

Net als Alice in Wonderland kwamen kinderen in de tentoonstelling van de ene in de andere verrassing terecht. Een collage van tijdsgeluiden maakte hen eerst los uit hun dagelijkse wereld. Dan ontmoetten zij Vadertje Tijd, die een zandloper droeg in zijn buik. Door een tijdstunnel kwamen ze in het 'Huisje waar de tijd stilstaat' terecht. En aan de speltafel konden ze onbekommerd spelen met tijd, net als de zeven kunstenaars in dit project : Fischli en Weiss, Wessel Di Wesseli, Marcel Maeyer, Paul De Malsche, Wilfried Genard en Kris Vanhemelrijk.

Geert De Kockere schreef er een kinderboek bij, geïnspireerd door de antwoorden van een honderdtal kinderen in Europa op RASA's vragen over tijd. Samen met illustrator Carll Cneut creëerde hij daarmee een modern, surrealistisch sprookje : IK HEB EEN IDEE.

17. EEN TUIN VOL VORMEN - 9 TOT 12 JAAR (2000 - 2002)

Vormen vind je overal om je heen. Vormen kan je zien en voelen. Je vindt ze zowel in de natuur, de cultuur, als in het menselijk lichaam. Wandelend langs de paden van EEN TUIN VOL VORMEN, ontdekten de kinderen hoe kunstwerken, woorden en foto's samengebracht kunnen worden rond vormbegrippen. De associaties tussen beeld, woord en beweging zetten aan tot actie. De choreografie van Thierry Smits nodigde de kinderen uit vormen vanuit hun eigen lichaam te verkennen. De spelen verdiepten het plastische element.

De rijkdom en verscheidenheid aan vormen in het werk van Jef Mouton, Ann De Windt, Lien De Clerq, Pat Riské, Paul Gees, Hilde Metz, Piet Stockmans, Carlo Mistiaen en Luk Van Soom toonden hoe inventief kunstenaars hiermee omgaan.

18. KLEURENCARROUSEL - 4 TOT 8 JAAR (2001 - 2003)

De wereld is vol kleur : levendige, vrolijke, zachte, diepe, donkere, warme, schelle of schreeuwende kleuren. Elke kleur heeft zo zijn eigen karakter. Kleuren werken in op je gevoel. De kleurencarroussel toont werk van Alechinsky, Corneille, Jan Cox, Jas, Bengt Lindström en Guy Vandenbranden. In de kleine kiosken rondom de draaimolen kunnen de kinderen zelf experimenteren met kleur. Elk kind krijgt na het bezoek een boekje boordevol heerlijke tekeningen en verrassende opdrachten mee naar huis.

19. FEELING AT HOME - 9 TOT 14 JAAR (2002)

Kinderen uit zeven landen vertellen in dit boek hoe belangrijk thuis voor hen is. RASA werkte hiervoor samen met organisaties uit Polen, Frankrijk, Ierland, Estland, Palestina, Zuid-Afrika en België. De teksten, tekeningen en foto's in dit tweetalige boek (Nederlands - Engels) tonen meteen ook hoe verschillend 'thuis' wel kan zijn. Dit kleurige boek werd ingeleid door Bart Moeyaert en is een instrument om met kinderen verder te werken en te filosoferen over dit thema.

20. SPEELKAMER OPVANGCENTRUM (2002)

Voor de bijdrage aan het boek FEELING AT HOME werkte RASA samen met de kinderen van het Rode Kruis Opvangcentrum te Sint-Niklaas. Hieruit ontstond de idee om de bestaande speelkamer in het centrum om te toveren tot een gezellige, geborgen plek waar deze kinderen zich thuis kunnen voelen. De kunstenaars Oscar Heuberger en Gawayne Willcox voerden dit blijvende project uit, samen met kinderen en bewoners van het centrum.

21. EEN EIGEN PLEKJE - 9 TOT 12 JAAR (2002 - 2004)

Heb jij ook een eigen plekje? Een hoekje met knuffels, een boomhut misschien? Een plaats waar je al je geheimen bewaart, waar je je helemaal thuis voelt? Rond deze vragen, creëerde RASA een reizende tentoonstelling waarin kinderen hun eigen plekjes kunnen bouwen en meer te weten komen over de plekjes van anderen. De kunstwerken van Berlinde De Bruyckere, William Kentridge, Gery De Smet, Linda Molleman, Karien Vandekerkhove en Luk Van Soom trekken het thema verder open. Net als de video van Elfi De Vos en het boek FEELING AT HOME, bieden ze stof tot onderzoek en gesprek.

22. VRIJ BEWOGEN - 9 TOT 12 JAAR (2002)

De danskoffer VRIJ BEWOGEN laat kinderen van 9 tot 12 kennis maken met de wereld van de hedendaagse dans. Dans is een taal die je kan leren bekijken, aanvoelen, begrijpen of zelf gebruiken. De combinatie van video- en geluidsfragmenten, foto 's en allerlei interactieve opdrachten, maken deze danskoffer bij uitstek geschikt voor projectwerk in klasverband. Een project in opdracht van Dans in Limburg.

23. MONSTERS ONDER BED - 4 TOT 8 JAAR (2003 - 2005)

Herinnert u zich nog hoe u als kind elke avond even onder het bed keek om te zien of er geen gedrochten of monsters verscholen zaten, geduldig wachtend tot je in slaap zou vallen, om dan toe te slaan in het donker? Ook vandaag weten kinderen met grote zekerheid dat er allerlei engers in de verborgen hoeken en kanten van hun kamer verscholen kunnen zitten. Hoe zien die er uit? Waar komen ze vandaan? Hoe krijg je ze weg?

In dit project gaat RASA op zoek naar de verbeelding van de angst in de beeldende kunst, de oude volkscultuur en de populaire cultuur van vandaag. Dit alles brengen we samen in een reizende tentoonstelling, een heerlijk rariteitenkabinet op kinderformaat.

24. BODY WORKS - 9 TOT 12 JAAR (2004 - 2006)

Het lichaam is prominent aanwezig als thema in de hedendaagse beeldende kunst en wordt er vaak op indringende wijze bevraagd. Maar ook in andere disciplines komt het veelvuldig aan bod ; in de dans, in film en theater, de literatuur en zelfs de muziek. Dat opent perspectieven voor een breed opgezet, internationaal project waarin deze verschillende disciplines samenvloeien.

25. 10 JAAR RASA

Ontkiemd uit een droom, is RASA in 10 jaar tijd uitgegroeid tot een stevige boom met vele vertakkingen. Begonnen met veel vrijwillige inzet, werden we een professionele organisatie, op de drempel vandaag van een structurele erkenning. Elke fase ontwikkelde zijn eigen dynamiek en bracht de nodige groeipijnen met zich mee, maar de begeestering en de ideeën blijven bloeien.

RASA bestaat vandaag uit :

Het team :

Gerd Dierckx, Danny van Rumste, Ellen Vandenbulcke, Katrien Van den Bosch, Marc Braem

De beheerraad :

Eddie Guldolf, Gerd Dierckx, Lies Jacob

De algemene vergadering :

Gerd Lannoo, Heidi Lambrechts, Femke Dierickx, Marita De Koster, Griet Claus, Danny van Rumste

Freelancers en vrijwilligers :

Anna Mousky, Femke Dierickx, Pascale Boone, Elfi De Vos, Maaïke Derdijn, Mila Dierckx, Charlotte Forrier, Carmen Hermans, Marleen Jorissen, Sophie Van Den Keybus

INHOUD

BUITEN DE LIJNEN	3
GROETEN AAN RASA!	5
1 EEN BLIK OP RASA	6
2 RASA'S WERKVORMEN	8
3 KUNSTEDUCATIE IN BEWEGING	13
4 KUNST VANDAAG VOOR KINDEREN VAN NU	14
5 RASA'S ARTISTIEKE VISIE	16
6 KINDEREN EN KUNSTENAARS	18
7 KINDEREN EN KUNST	20
BIOGRAFIE	25
COLOFON	36

concept:

Gerd Dierckx, Danny van Rumste en Ellen Vandenbulcke

tekst:

Ellen Vandenbulcke

redactie:

Lies Jacob

kunstwerken:

Wilfried Genard, *Zomer in de Driekoningsstraat, olie op doek, 2002*

vormgeving:

Brussels Lof, Jo Klaps

D/2003/9486/3

Copyright © Gerd Dierckx

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke toestemming van vzw RASA.

Deze publicatie kwam tot stand naar aanleiding van 10 jaar RASA

vzw RASA

Dr. Verdurmenstraat 16
B-9100 Sint-Niklaas

tel: 03/776 86 88

fax: 03/765 98 75

e-mail: rasa@rasa.be

website: www.rasa.be

RASA wordt ondersteund door:

Vlaamse Gemeenschap
Jeugd en Sport

Provincie
Oost-Vlaanderen

Sint-Niklaas